

IK ZOU DAAR EEN BOEK KUNNEN OVER SCHRIJVEN: De charmes van de dagelijksheid (vervolg)

zaterdag 13 januari 1951

De kledij van Marcel vind ik in vele opzichten merkwaardig.

Behalve als hij werkt - dan draagt hij de grijze kepi van Gent Tax - heeft hij dikwijls een zwarte deukhoed op. Boven, onderin de kleerkast die op mijn kamer staat, ligt er een strohoed, maar die heb ik nog nooit op zijn hoofd gezien... en op mijn kop zakt hij over mijn oren. Hij draagt altijd blauwe hemden in popeline, die door zijn moeder of zijn tante Maria worden gemaakt, met afzonderlijke witte boorden (die hij per dozijn koopt)... en vaak is het zoeken naar een verloren boordknoopje. Waarom hij de mouwen van zijn hemden te lang laat maken en dan armbandjes nodig heeft om ze naar omhoog te trekken, begrijp ik niet. Het eigenaardigst vind ik dat hij rond zijn kuiten jarretelles draagt. Moeder draagt ook jarretelles, maar die hangen vast aan haar korset en die dienen om lange nylonkousen aan vast te maken. Maar wie draagt er nu jarretelles om sokken op te houden! Als ik in de winter lange kousen draag, zit daar een rekker in... en als mijn kousen afzakken omdat de rekker kapot is, steekt moeder er een nieuwe in. In de winter heeft hij altijd een lange flanellen onderbroek aan... en hij zweert bij getreste schoenen. Zijn onveranderlijk grijze sokken hebben niks bijzonders... behalve dat hij vaak propere kousen moet aantrekken, want hij heeft verschrikkelijke zweetvoeten. En dat stinkt! Telkens hij zijn voeten wast, laat hij ze eerst een half uur weken in een emmer of een bassin... en daarna strooit hij talkpoeder in zijn sokken.

Als hij thuis rondloopt en niet in de garage bezig is, draagt hij net als ik een stofjas. De zijne is lichtbruin zoals die van de meester, de mijne is donkergrijs. Moeder en ik dragen hier in huis geruite pantoffels. Hij niet. Hij draagt altijd schoenen.

zondag 14 januari 1951

Sommige mensen kunnen nogal eten!

Om mij te plezieren is moeder chocolademelk aan het klaarmaken en ze heeft me 6 F gegeven om zes boterkoeken te halen.

Bij de bakker staat voor mij een vrouw... en ze moet er dertig hebben. "... en schrijf het maar op tot het einde van de maand, Germaine." Ze houdt haar schort als een zak voor zich uit... de bakkerin mag de koeken daarin leggen. En nochtans zijn ze bij die vrouw thuis ook maar met zijn drieën, net zoals bij ons! Zouden ze met zijn drieën dertig koeken opeten? Ik kan me dat echt niet voorstellen. "Die eten zoals delvers," zou moeder zeggen.

zondag 21 januari 1951

Omdat de vorige uitbaatster van het café het affiche waarschijnlijk telkens voor het raam hing, hebben we ook nog geruime tijd de affiches van cinema Leopold op het Sint-Pietersplein ontvangen.

Maar op een goede dag is de onderpastoor hier eens binnengestapt en hij heeft moeder met zachte aandrang duidelijk gemaakt dat het affiche van uitgerekend die slechte cinema aanstootgevend is. Voor al de christelijke volwassenen die hier passeren en die het goed menen, maar zeker voor de kinderen "en binnen anderhalf jaar moet je zoon ook zijn plechtige communie doen!" Moeder had de wenk van de onderpastoor duidelijk begrepen... en sindsdien wordt het affiche onmiddellijk verscheurd en in de kachel gegooid.

Een klant heeft moeder nog gevraagd of ze het bonnetje met korting niet voor hem wou afknippen... maar dat heeft ze, geloof ik, maar één keer gedaan. "Hij moet niet naar die vuile films gaan kijken en als hij die viezigheid toch wil zien, moet hij maar de volle pot betalen!"

vrijdag 26 januari 1951

Vanmiddag hebben we levaard of panharing gegeten... en waarschijnlijk om me aan te moedigen dat lekker te vinden en als een godsgeschenk te beschouwen, heb ik voor de zoveelste keer te horen gekregen dat het dankzij die goedkope en in het wonderjaar 1943 overvloedig aangevoerde vis was dat de mensen in vroeger tijden en tijdens de oorlog hebben kunnen overleven... iedere week konden de mensen er met hun rantsoenzegels een portie gaan kopen bij de visboer... in een stenen pot en met zout kon moeder hem zelfs een paar dagen bewaren... En het andere, mij eveneens bekende, verhaal van een vrachtwagen vol met levaard die 's nachts bij het binnenrijden van de stad onder een viaduct door moest en daar door een groep mannen met lange stokken en netten voor een groot deel werd geplunderd... jaja, men zou over het transport en de weldaden van levaard dikke boeken kunnen schrijven en de mensen hebben de hemel dank gezegd dat ze die vissen op hun bord kregen... zelfs de rijke mensen stonden met hun rantsoenzegels bij de visboer aan te schuiven.

Het kan best zijn dat de mensen vroeger niet veel anders te eten hadden en dat ze daar veel hebben over gepraat maar toch geen dikke boeken hebben over geschreven, maar die tijd is nu gelukkig voorbij en dat we onze honger alleen maar op die manier kunnen stillen, dat is ook niet meer het geval... en ik ben helemaal niet verlekkerd op dat soort arme-mensen-vis met veel te veel graten... ik zie bijgevolg niet goed in waarom we die beesten toch nog voorgeschoteld krijgen. Pladijzen of tongen of zeepaling of rog, dat is toch veel lekkerder.

Ik heb eens gelezen dat gerookte haring vroeger het verplichte gerecht was voor de vastentijd. In de 15e eeuw werden er aan het hof van de Bourgondische hertog dagelijks 750 gegeten... en naar het schijnt was Lodewijk XIV, de Zonnekoning, er verzot op. Gerookte haring is niet hetzelfde als levaard, maar ze zijn toch van dezelfde familie. Ik blijf het verwonderlijk vinden dat vorsten en adellijke lieden verzot waren op dat soort vis.

zaterdag 27 januari 1951

Emile heeft het verhaal vanavond in het café verteld.

Voor de oorlog woonden zijn oom Prosper en tante Victorine in de Gelukstraat aan de Ottogracht. Een klein huisje zonder elektriciteit... in de keuken hing er boven de tafel een gaslamp, die met een koord naar omhoog en naar beneden kon worden getrokken. Tante Victorine, niet te groot, maar zo'n vrouwmens (en Emile hield zijn handen als kolenschoppen wel een halve meter voor zijn borst), was in alles de baas thuis. Maar gierig! Dat komt misschien omdat haar voorouders Hollanders waren. Regelmatig ging ze naar de markt en kocht daar bij de visboer de kop van een kabeljauw, die ze dan kookte om alles wat eetbaar was eraf te halen. In de zomer huurden ze ieder jaar een appartementje in Heist-aan-Zee. Emile is daar een paar keer een week op vakantie geweest. Toen ze in 1938 weer eens aan zee verbleven, heeft tante Victorine haar echtgenoot op een dag met de fiets naar Gent gestuurd om bij de slager op de Vrijdagmarkt een halve kilo hoofdvlees te halen. Dat hoofdvlees was volgens haar het beste dat er in Gent te krijgen was en het kostte bovendien een halve frank minder dan het hoofdvlees bij de slager aan de kust. Heen en terug meer dan 100 km. Nog een geluk dat zijn oom Prosper gaarne met de fiets reed... een goeie fiets met een glimmende koperen carbuurlamp... maar zelfs tegen zijn zin, had hij het toch moeten doen.

zaterdag 17 februari 1951

De verkoop op afbetaling of op krediet, dat uit de Verenigde Staten is overgevaaid, heeft ook in België reeds grote uitbreiding genomen en vorig jaar zou er voor meer dan drie miljard frank op krediet zijn verkocht. Vooral auto's en meubilair.

Moeder denkt er zelfs niet aan ooit iets op krediet te kopen en zich op die manier in de schulden te steken. Eerst sparen en dan kopen... zodat niemand haar ooit kan nawijzen of kan zeggen dat ze haar schulden nog niet heeft afbetaald...

Ik weet dat niet zo goed. Als je geen geld genoeg hebt, maar je kunt op afbe-

taling vandaag toch al een auto kopen en ermee rijden... dan moet je daar toch niet mee wachten tot je de laatste frank opzij hebt gelegd. Moeder: "Nee, want dan rijd je rond in een auto die voor de helft niet van jou is. We eten hier thuis toch ook geen brood of vlees dat maar voor de helft is betaald."

zaterdag 3 maart 1951

Minstens één keer per week, soms meerdere keren, en als ik het echt te pakken heb zelfs iedere dag, ga ik naar de bibliotheek in de Ommegangstraat.

Enkele huizen voorbij café "De Vliegmaschine". Poort... grote binnenkoer met bomen... links vooraan oud gebouwtje... trapje op... de bibliotheek. Een niet zo heel grote kamer met rondom niets dan boekenkasten en -rekken. Alle boeken hebben een kaft van bruin papier en op de rug staat de letter van het rek en een nummer. Het grootste gedeelte van de bibliotheek is voor ons echter volstrekt verboden terrein. Eigenlijk is er maar één kast die voor ons is bestemd: de kast met boeken voor kinderen tot 14 jaar. In die kast staan er twee soorten boeken: de stripverhalen... en die zijn vaak bijna allemaal weg, omdat iedereen Kuifje en Suske en Wiske wil lezen; al de rest zijn leesboeken voor jongens en meisjes.

Middenin de kamer, achter een grote lessenaar vol grote schrijfboeken en houten bakken met steekkaarten, zit de bibliothecaris. Het is een oude, vriendelijke man met een grijze baard... hij mankt een beetje en hij gaat met een stok. (Zijn zoon is missionaris in Zuid-Amerika geworden.) Ik denk dat hij op de Frère Orbanlaan woont want telkens hij naar de bibliotheek gaat, passeert hij ons café. In de kamer hangt een naar mijn smaak hoogst aangename geur: een mengeling van oud papier en pijpgerook. Ik heb al eens gehoord dat de man ook Frans spreekt en voortdurend gebruikt hij een eigenaardig woord dat niemand anders gebruikt: "saperlipopette". Telkens hij iemand van ons een opmerking maakt omdat we te luidruchtig zijn, of een Suske en Wiske uit elkaars handen rukken of naar de boeken voor volwassenen staan te kijken, horen we hem dat woord zeggen: "saperlipopette!". Het moet een heel christelijk mens zijn, hij gaat ook iedere zondag naar de mis, en ik denk dat hij "saperlipopette" zegt, een woord dat hij waarschijnlijk zelf heeft uitgevonden, omdat "godverdomme" een vloek is en omdat hij dat woord te gemeen en te onbetamelijk vindt om het uit te spreken.

Veel hoeft je voor de ontleende boeken niet te betalen... meestal leg ik een kwartje in het gelddoosje, ook als ik twee of drie boeken meeneem.

Op zondagmorgen houdt de man ook de bibliotheek in de Nieuwe Bosstraat open. Na de mis zal ik me daar toch eens laten inschrijven, want in een andere bibliotheek staan er waarschijnlijk ook andere boeken... en hier is er niet zoveel keuze meer. Bijna alles wat ik gaarne wou lezen, heb ik gelezen.

zondag 4 maart 1951

Vanmiddag is er een vrouw het café binnengekomen, die we nog niet eerder hebben gezien... maar die moeder heel wat gruwel en last heeft bezorgd.

Zonder een woord te zeggen is ze recht door het café en de gang naar het toilet gegaan... en toen ze na geruime tijd terugkwam, heeft ze even aan een watertje genipt... en ze was weer weg.

Moeder vond dat toch wel eigenaardig... en ze is eens gaan kijken. Vloekend op dat smerig wijf en met de armen in de lucht was ze dadelijk terug. "Je moet eens komen kijken wat die vuile teef mij gelapt heeft!"

Wij haar allemaal achterna.

Van het café tot aan het toilet hier en daar op de grond sporen van loslijvigheid... het toilet nog erger bevuild... en in de hoek op de grond een bescheten vrouwenonderbroek.

Moeder gruwde ervan... terwijl de anderen er schande over spraken en lachten tegelijk.

- Allez, Margriet, dat kan iedereen toch overkomen. Dat mens zal daar trouwens ook niet blij mee zijn, want ze moet nu met haar gat bloot terug naar huis.

- Jaja, maar ik zit met haar vuiligheid... dat wijf had toch eens haar mond kunnen opendoen en voorstellen haar stront zelf op te kuisen.

Met een stok en afgewend gezicht heeft ze de broek in enkele oude kranten gewikkeld en in de vuilnisbak gegooid... en ondertussen stond er al een emmer water met bleekwater klaar om de zichtbare sporen van het onheil weg te schuren.

donderdag 15 maart 1951

Na weer eens een hoog oplaaierende ruzie en scheldpartij, zegt moeder dat ze het samenleven met Marcel kotsbeur is en dat ze die dronkaard en vrouwenloper in de steek laat. Geen praat tegen de vaak of het zoveelste loos dreigement, maar werkelijkheid. Ze doet het! Morgen verhuizen zij en ik naar een kamer boven een café in de Vlaanderenstraat. Bakvis doet de verhuis met een steekkar. Als ik morgenavond van school terugkeer, hoef ik dan ook niet meer hierheen te komen, maar moet ik naar de Vlaanderenstraat gaan... en ze legt me uit waar het precies is. Het café staat op de hoek van de Vlaanderenstraat en de Schepenvijverstraat. Op school mag ik dat nog aan niemand vertellen.

Toen ik vanavond in bed lag, stelde ik me voor dat het de allerlaatste keer was dat ik in deze kamer slaap. Behalve die oude kaart van Europa staat of hangt hier geen enkel persoonlijk bezit en er is helemaal niets dat me aan deze ruimte bindt... mij kan het eigenlijk niet schelen in welke kamer ik vanaf morgen zal slapen.

vrijdag 16 maart 1951

Natuurlijk zat ik de hele dag met mijn gedachten bij wat er in de Sint-Lievenspoortstraat aan het gebeuren was en wat me vanavond in de Vlaanderenstraat zal te wachten staan. Ik heb met niemand over onze verhuis gesproken en na school ben ik in tegenovergestelde richting, langs de Lange Violettestraat, naar "huis" gegaan.

Toen ik vanavond, later dan gewoonlijk, in het grote bed lag, waarin moeder me straks zou komen vervoegen, voelde ik me onwennig en gelukkig tegelijk. Onwennig omwille van de nieuwe omgeving en de situatie waarin we ons bevonden, een kamer met één bed i.p.v. een huis en twee bedden, de lichten en het lawaai van de straat, de voorbijrijdende tram, de buurt waar we niemand kennen, zeker de vele hoertjes en meisjes van plezier niet die hier om de hoek in de Glazen straat, in de Belgradostraat e.a. aanpalende straten nu voor de verlichte ramen zitten om klanten te lokken; onzeker omdat we zo onverhoeds uit de Sint-Lievenspoortstraat zijn vertrokken, waar we zeker nog zullen moeten terugkeren om veel wat we achtergelaten hebben op te halen. Al mijn speelgoed staat nog in de kelder. Zou hier dichterbij misschien nog een andere school zijn?

Gelukkig omdat er eindelijk eens wat rust zou kunnen komen in ons leven. Gedaan met dat eindeloos geruzie, geroep en getier en al evenzeer met dat schijnheilige gedoe telkens als het dan toch weer een paar dagen wat beter ging; gelukkig ook omdat moeder niet voor een beluikhuisje of een andere triestige woning heeft gekozen, maar voor een mooie, grote kamer in het centrum van de stad... we tuimelen niet naar beneden maar klimmen een sport op de ladder... al weet ik nog niet wat precies de rol is van meneer Frans van beneden, die zo vriendelijk was moeder deze woning aan te bieden; gelukkig omdat hier vandaan een nieuwe wereld kan verkend en ontdekt worden - In een uitgaansbuurt moet er toch veel te beleven zijn! - zonder dat Marcel zich daar kan mee bemoeien. Dat hoop ik tenminste... maar Marcel werkt hier net om de hoek in de Stationstraat... als ik hem bijna iedere dag tegen het lijf loop, zal het moeilijk zijn om te doen alsof hij niet meer bestaat.

zaterdag 17 maart 1951

Het mooie liedje heeft niet langer dan één strofe geduurd. Slechts één keer hebben we in een ander bed geslapen. Marcel is gisteravond moeder komen opzoeken in het café... hij heeft haar met allerlei verhaaltjes en mooie beloften kunnen ompraten... en het gevolg is dat ik vanavond alweer in mijn eigen bed in de Sint-Lievenspoortstraat zal slapen. Bakvis mag opnieuw een steekkar gaan huren om alles terug te verhuizen. Belachelijk.

Ik vind het echt spijtig dat moeder zo snel van gedacht is veranderd. Na één dag, zelfs niet eens, enkel één avond, kon die nieuwe situatie haar toch niet zodanig tegensteken dat ze bereid was naar de oude, de hel waaruit ze gistermorgen is weggelopen, terug te keren. Ik heb het niet gehoord wat Marcel haar heeft wijsgemaakt en voorgelogen... maar is ze nu echt zo dom of lichtgelovig dat ze gelooft dat hij van de ene op de andere dag niet meer zal drinken, niet meer zal blijven hangen, niet meer met dienststers of andere vrouwen zal omgaan en een heilige zal worden? Ik durf er twintig kostbare punten van Artis of Historia op verdedden dat hij binnen de veertien dagen wel iets zal uithalen dat de aanleiding zal zijn tot nieuw krakeel. En zal ze dan opnieuw voor één nacht naar de Vlaanderenstraat verhuizen? Die meneer Frans zal haar zien aankomen!

Waarom neemt moeder toch altijd de verkeerde beslissingen... ik zou bijna zeggen waarom maakt ze haar leven moedwillig tot een hel? Zo'n sterke, bazige vrouw... en heel haar leven al maakt ze telkens weer de verkeerde keuze en laat ze zich door anderen leiden en misleiden. Ik begrijp daar niets van.

Vandaag begint ook de paasvakantie. Ik heb moeder te verstaan gegeven dat ik gaarne naar Belzele bij Meetje zou gaan logeren... en ze heeft gezegd dat ze zou telefoneren opdat Valère me woensdag zou komen halen. Toch iets om vol verwachting naar uit te kijken.

zondag 18 maart 1951

Iedere zondag naar de hoogmis in de Sint-Annakerk. Meestal meer tegen dan met mijn goesting. Moeder, die zich een christenmens noemt, zou het voorbeeld moeten geven, maar gaat nooit naar de kerk. "Geen tijd," zegt ze. Mijn oor, als je geen tijd voor iets kunt vrijmaken betekent dat dat je er te weinig belangstelling voor hebt, geen goesting zou juister zijn. Maar ja, ik zit in de voorbereiding op de plechtige communie... en die voorbereiding duurt twee jaar, daar valt dus niet aan te ontkomen. Zoals je de mannen die vorig jaar hun plechtige communie hebben gedaan nooit meer in de kerk ziet zitten, zullen ze mij daar vanaf volgend jaar ook niet meer terugzien. Waarom niet? Slecht voorbeeld van moeder!

De jongens en de meisjes van de lering zitten allemaal samen, links vooraan in de kerk. De strenge juffrouw, die in de namiddag godsdienstles geeft, ziet er nauwlettend op toe dat we rustig en aandachtig blijven en niet zitten te praten. Door dat wekelijks lang stilzitten en rondkijken, ken ik de decoratie van de kerk zo goed als helemaal uit het hoofd en ik weet precies welke heiligen er tussen de boogvensters achter het altaar staan afgebeeld. Van links naar rechts zijn dat: Johannes Baptist, Zacharias, Elisabeth, Anna, Maria, Joachim en Joseph. De muren van de kerk zijn trouwens helemaal beschilderd. Veel liever zit

ik naar Martha te kijken, een van de meisjes van onze groep. Als ze er eens niet is, vind ik het helemaal een verloren zondagmorgen.

Moeder geeft me altijd precies het geld mee dat ik in de schaal moet leggen: kwartjes, kluiten en halve kluiten. Eén keer heb ik het gewaagd helemaal niets in de schaal te leggen omdat ik juist 1 F had en na de mis snoep wou kopen... maar de man die het stoelgeld ophaalt, keek me zo kwaad aan, dat ik dat beter niet meer doe.

Na de mis blijven we soms een beetje rondhangen in het parkje voor de kerk, maar behalve het grote H. Hartbeeld en het borstbeeld van ene meneer Mechelynck is daar niets te zien en valt daar ook niets te beleven. Als in het najaar het parkje vol ligt met wilde kastanjes, kunnen we onze zakken vullen om met die noten achteraf figuurtjes te maken of ze als projectielen te gebruiken. Michel heeft zijn noten eens helemaal uit zijn zak laten vallen toen hij, net op het moment van de consecratie, zijn zakdoek bovenhaalde om zijn neus te snuiten. Wij dachten dat de juffrouw van godsdienst uit haar vel zou springen en hem een rammeling zou geven. Na de mis en nog eens in de namiddag heeft hij wel een flinke uitbrander gekregen en werd het ons verboden voor de mis nog noten te gaan rapen.

dinsdag 20 maart 1951

Maria, een vrouw van 76 jaar en afkomstig uit Eke, die vroeger in de stad bij rijke mensen een onberispelijke dienstmeid is geweest en als ze nuchter is schuw als een aardezoekster langs de huizen sjokt en teruggetrokken leeft, lijdt op haar oude dag wegens allerlei malheuren in haar leven aan een erge graad van drankmisbruik met vlagen van zinsverbijstering tot gevolg.

In die toestand van scherpe zenuwaanvallen is ze volkomen uitzinnig. Ze roept en tiert, bedreigt en scheldt op iedereen die in haar buurt komt, slaat haar huisraad aan diggelen en gooit alles wat onder haar handen komt op straat of naar de mensen die naderbij komen om te kijken of haar tot bedaren te brengen.

De burens hebben het er al herhaaldelijk over gehad dat ze in haar eigen belang en voor de openbare veiligheid in een gesticht zou moeten opgenomen worden... maar dat hoeft nu plotseling niet meer.

Men heeft haar vanmorgen dood op de grond in haar keukentje aangetroffen. Het licht brandde nog en ze lag met haar gezicht in een plas braaksel. Ze zag helemaal blauw. Op tafel stond een bijna lege jeneverfles.

zaterdag 24 maart 1951

Klacht van een gepensioneerd echtpaar.

"Weet je dat ik moet zien rond te komen met een pensioentje van een paar

franken minder dan 800 F per maand, meneer. Een heel klein pensioentje, omdat mijn man enkele jaren ziek is geweest.

Maar tel zelf maar eens op: 200 F huishuur, 40 F elektriciteit, 160 F brood, 200 F kolen, 80 F vis, 30 F aardappelen, 76 F melk, 12 F groenten, 60 F koffie en chicorei, 130 F ziekenbond. Met dat pensioentje komen wij dus niet rond! En dan tel ik daar nog geen glaasje bier bij of een pakje tabak of een bezoek aan de bioscoop. Dat kunnen we ons echt niet permitteren!

Gelukkig hebben we een goede huisarts. We moeten hem alleen maar juist dat bedrag betalen dat we terugkrijgen van de ziekenkas."

zondag 1 april 1951

Ik heb van moeder 20 F gekregen om naar de kermis te gaan op het Sint-Pietersplein. Tante Maria heeft me nog 10 F extra in mijn handen gestopt. Toen ik moeder vroeg of ik nog 20 F uit mijn spaarpot mocht halen, zei ze kortaf "neen". Ik moest me niet voorstellen dat ik al mijn spaargeld op de kermis kan verbrassen.

Ik zal dus heel zuinig moeten zijn om de drie uren die ik mag wegblijven met 30 F door te komen. 10 F per uur. Een waterspuitje, de paardjesmolen, de schommel, de autoscooter, het spiegelpaleis, het spookkasteel... keuze te over, maar helaas geen geld genoeg om overal binnen te gaan of op te zitten. Geen olieballen of frieten kopen en nog een paar franken overhouden om in de machientjes te stoppen. Ik moet vooral aan de verleiding kunnen weerstaan om al mijn geld al in het eerste half uur uit te geven.

Ik heb er verschillende mannen van de Sint-Lievenspoortstraat ontmoet, maar allemaal zaten we met hetzelfde probleem: het geld vliegt letterlijk uit je zakken en we hadden er te weinig om alles te doen wat we gaarne hadden willen doen. We hebben dan maar eindeloos rond de kermis gelopen en zijn veel blijven kijken naar wat anderen, die nog niet blut waren, beleefden.

dinsdag 17 april 1951

In de Brusselsepoortstraat is er een boekhandel en speelgoedwinkel, maar er is ook nog een winkeltje waar ze tweedehands boeken en tijdschriften verkopen. Vermits nieuwe boeken voor mij te duur zijn, verzamel ik sedert enige tijd Vlaamse Filmkes, Ivanov's en Kapitein Ricardo... en die afleveringen zijn daar te koop tegen 1 F 't stuk.

Zoals wel vaker gebeurt stuurde moeder me vanmiddag naar de slager over de Keizerbrug om 15 F paardenbiefstukken.

Ik heb een kleine omweg gemaakt om langs de tweedehandsboekhandel te

passeren en naar het uitstalraam te kijken... en ik heb me niet kunnen weerhouden naar binnen te gaan en een Vlaams Filmke te kopen. Ik heb het onmiddellijk onder mijn trui verborgen.

Toen ik bij de slager aan de beurt kwam, zei ik: "14 F paardenbiefstukken". Moeder zal het verschil wel niet merken... maar ik zag aan de slager zijn gezicht dat hij "14 F biefstukken" een heel ongewone bestelling vond. Ik ben er zeker van dat hij weet dat ik 1 F van het boodschappengeld achterhoud of reeds verteerd heb.

Ik moet er dus voor zorgen dat moeder de eerstkomende dagen of weken niet op het idee komt zelf boodschappen te doen... en van de slager de vraag te horen krijgt waarom ze mij om 14 F biefstukken stuurt.

donderdag 19 april 1951

Vanavond stond ik voor de deur een beetje te babbelen met Roger over school en knickers en artispunten en Vlaamse Filmkes... en na een tijdje was Bakvis er ook komen bij staan.

Opeens stonden we alle drie zwijgend en als aan de grond genageld te gapen naar een ons niet bekend oud ventje dat aan de overkant van de straat heel diep voorovergebogen voetje voor voetje voorbij sjokte... en dooernstig en tamelijk luid zei Bakvis: "Zijn hoofd zegt dat zijn gat wat later zal komen!"

Dat vonden we alle drie zo plezant dat we begonnen te lachen en zo onbedaarlijk bleven verder lachen... dat we naar binnen zijn gevlucht... als dat oud ventje eens wist dat we met zijn manier van gaan stonden te lachen, dan waren zijn hoofd en zijn gat misschien wel sneller dan we konden vermoeden de straat overgestoken om te vragen of we niet beschaamd waren een ongelukkige mens zo uit te lachen.

donderdag 3 mei 1951

Toen we vanmiddag uit de school kwamen, zagen we al van in het begin van de straat dat er ter hoogte van de Ommegangstraat iets aan de hand was. Er stond heel wat volk samengegroept en we hoorden geschreeuw en een vrouwenstem die daar hoog bovenuit krijste.

Iedereen zette het meteen op een lopen om erbij te zijn en te zien hoe erg het wel was en ik ben ook een eindje meegelopen... maar van zodra ik hoorde dat er gevochten werd, hield ik in. Zelf vecht ik nooit en vechtpartijen in het algemeen ga ik altijd uit de weg. Vechtpartijen tussen volwassenen, zo mannen als vrouwen, doen me verstijven en boezemen me schrik in. Het liefst had ik een omweg gemaakt langs de Frère-Orbanlaan om het niet te moeten zien.

Toen ik de menigte, die rond de vechtersbazen stond toe te kijken en luidop commentaar gaf, passeerde, zag ik met een zijdelingse blik dat een van hen op zijn rug en met een bloedend gezicht in de greppel lag... de andere, met een gescheurd hemd, stond te tieren dat hij die lafaard zou doodschoppen, maar werd door een man en twee vrouwen, die aan zijn armen hingen, op een veilige afstand gehouden. Naar een vrouw die tegen een huisgevel zat, keek niemand om.

Maurice, een jongen van de klas, kwam naar me toe en vertelde me opgewonden dat de man die in de greppel lag een straatventer en een ruziestoker uit Ledeberg was. In café De Vliegmaschine had hij een glas bier in het gezicht van Adhemar gegooid omdat die gezegd had dat hij alleen brol verkocht... maar toen Adhemar rechtsprong, was hij vliegensvlug naar buiten gerend. Adhemar was hem achterna gehold en hier, op de hoek van de straat, had hij hem te pakken en met een aantal rake peren op zijn muil heeft hij hem in de greppel geklopt. De vrouw van de straatventer was ondertussen ook tot hier gelopen en ze heeft het hemd van Adhemar aan flarden gescheurd, maar met een oorveeg en een flinke duw heeft hij haar van zich afgeschud... en die zit daar nu half buiten westen op haar gat tegen de gevel van Honré sterretjes te tellen.

Toen ik thuiskwam, stonden moeder en De Puppe aan de deur om te kijken naar wat er nog te zien was en daar hun mening over te geven, maar ik heb niets gezegd en ben meteen naar binnen gegaan.

vrijdag 18 mei 1951

Af en toe gebeurt het wel eens dat ik over de middag naar Gent Tax in de Stationstraat moet rijden om Marcel zijn boterhammen te brengen.

Ik heb het zonder handen rijden nog maar pas geleerd en het nog niet perfect onder de knie, maar op het fietspad van de Frère-Orbanlaan kan ik het toch al over een afstand van twee à drie bomen volhouden.

Verdorie, komt daar geen gendarm aangereden! Hij heeft het gezien! Hij heeft het inderdaad gezien dat ik zonder handen reed en met opgestoken arm beduidt hij dat ik moet stoppen.

Het ziet er verdorie geen gemakkelijke uit. Hij vraagt me hoe oud ik ben en waar ik woon en ik krijg een flinke bolwassing... en dat allereerste contact met een man van de wet, een gendarm dan nog, maakt me zo van streek dat ik sta te trillen op mijn benen... en in mijn broek plas. Ik voel het zo langs mijn been lopen. De gendarm merkt het waarschijnlijk ook, maar hij zegt daar niets over en na een laatste verwittiging mag ik verder rijden.

Toen ik het aan Marcel vertelde (mijn broek was nat en ik kon niet anders) moesten hij en zijn maats daar hartelijk om lachen... moeder daarentegen vond het helemaal niet om te lachen en een strenge straf zou ze terecht hebben gevonden.

dinsdag 22 mei 1951

Vanavond zijn moeder, De Puppe en ik naar een café in Ledeberg geweest. De Puppe moest daar iemand zien, maar omdat ze niet alleen durfde te gaan en Paul zo ver niet kan lopen, had moeder erin toegestemd met haar mee te gaan. Marcel heeft nachtdienst en ik mocht ook mee. We zouden toch niet langer dan een uurtje wegblijven.

Het heeft zelfs geen uur geduurd. De vrouw die de Puppe daar moest ontmoeten is niet komen opdagen... en al na een kwartier zei moeder dat ze geen zin had om hier langer te zitten schilderen.

Op de terugweg op de Frère-Orbanlaan zei de Puppe opeens dat ze moest pissen... dat ze zich niet kon inhouden tot thuis. Ze is de straat overgestoken, ze heeft haar rok omhoog getrokken en net zoals mannen dat plegen te doen, heeft ze tegen een boom staan plassen.

Moeder lachte en zei dat de Puppe een schaamteloos zot spook is... maar ik moest voor mij uit kijken. Van opzij heb ik het toch gezien!

Ik heb altijd gedacht dat vrouwen moesten gaan zitten om te plassen, zoals Diane en andere teven dat ook doen... maar bij mensen, bij vrouwen, gaat het dus ook rechtstaand. En toch is er iets dat niet klopt. Ik zie moeder niet tegen een boom staan plassen... en beslist niet tegen een boom op de Frère-Orbanlaan.

vrijdag 15 juni 1951

Edward heeft een brief ontvangen uit Frankrijk. Van een neef die begin mei uit Gent is vertrokken en naar Roubaix is verhuisd. Het eerste wat Edward zegt als hij de brief opent: "Maar ik heb dat een maand geleden al eens gedaan!" Er steekt namelijk een brief in die hij aan de commissaris van de derde wijk moet bezorgen.

Toen hij terug naar boven ging, heeft hij de brief op tafel laten liggen. Omdat ik zelf nooit brieven ontvang, zeker niet uit Frankrijk, was ik zo nieuwsgierig dat ik hem uit de enveloppe heb gehaald en hem gelezen heb:

Roubaix, 10 juni 1951

Mijnheer de Commissaire,

Ik den ondergetekenden François Eeckhout, woonachtig te Roubaix, Rue Ingres, Prolonge Nouveau Roubaix komt u nogmaals te vragen tot het bekomen van mijne changement de residence. Ik voeg hier in deze omslag 1,75 f belgische timbers die ik heb moeten gaan halen te Moeskroen. Dus denk ik

toch wel dat ik het zal bekomen.

In afwachting naar een gunstig antwoord bied ik u mijne groeten aan.

Gegroet

Eeckhout Frans

Mijn vroegere woonst is mijn volledig adres Baviaanstraat n° 18.

Ik heb Edward al eens horen zeggen dat er veel Vlamingen zijn die naar Frankrijk gaan wonen en werken, maar het omgekeerde gebeurt al evenzeer. Hij denkt er trouwens zelf ook aan ooit in Frankrijk te gaan wonen. Die daar, en hij schudde eens met zijn hoofd om duidelijk te maken dat hij zijn vrouw bedoelde, heeft hem dat al dikwijls gevraagd, zagezegd omdat ze dan dichter bij haar ouders en haar familie zou zijn... maar hij heeft daar zijn twijfels over want ze is thuis buitengevlogen toen ze nog geen 18 was omdat er met haar niets was aan te vangen en haar moeder is ondertussen overleden.

Als hij dat ooit doet, zal ik hem vragen of hij mij van daar een brief wil schrijven met een Franse postzegel op de enveloppe.

zaterdag 30 juni 1951

Na de prijsdeling heeft Marcel een foto genomen van moeder en mij op het fietspad van de Frère-Orbanlaan.

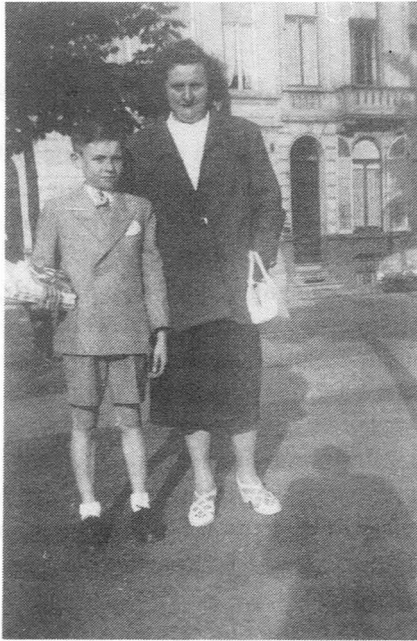
Moeder heeft haar rode jas en een wijde rok aan. Witte bloes, witte handtas en witte, tot boven haar enkels gevlochten schoenen. Ze staat enigszins tegen mij aangeleund.

Ik sta met gespreide benen en samengeknepen ogen naar de lens te kijken. Ik draag mijn zondags grijs kostuum met korte broek... de mouwen van de jas zullen heel spoedig te kort zijn. Wit hemd met das, witte pochet of "stoefkerke", witte sokken, donkerbruine schoenen. Mijn haar is kort geknipt en door moeder keurig gekamd. Mijn sproeten zijn op de foto niet te zien.

In mijn rechterhand houd ik de vier prijsboeken, die ik als eerste van de klas heb gekregen, tegen mijn zij gedrukt. We staan niet helemaal in het midden van het beeld, maar toch is het een ernstige foto. Er wordt zelfs niet geglimlacht. Omdat ik de eerste van de klas ben, is moeder fier en moest er een foto worden genomen. Een moment om te bewaren.

Het moet al laat in de namiddag zijn geweest want de bomen werpen lange schaduwen af. Ook de schaduw van Marcel staat bijna helemaal op de foto.

Er was blijkbaar geen behoefte aan een foto waar we met zijn drieën op staan

Daniël Van Ryssel en zijn moeder op de Frère-Orbanlaan, juni 1951.

en al evenmin aan een foto van Marcel samen met mij. En nochtans. Ook hij moet zeker een beetje fier zijn geweest... en vooral, hij heeft mijn verdere toekomst in grote mate bepaald.

zondag 1 juli 1951

De inrichting van de Chalet du Sud is nog niet helemaal voltooid, maar op de reeds afgewerkte rolschaatspiste aan de kant van de Okapistraat gebeurt er vanmiddag al een en ander.

Er is een demonstratie van de Belgische wereldkampioene Elvire Collin; het vertoon van allerlei nummers in solo, duo en trio; een koers van 3.000 m en een hockeywedstrijd tussen White Star Gent en een ploeg uit Antwerpen. Als je rond de piste wil staan of zitten moet je betalen en iets drinken... maar dat hebben we er niet voor over en kunnen we ons niet veroorloven. Door de haag zullen we het ook wel kunnen zien.

Het schijnt dat men er ook rolschaatsen zal kunnen huren... en binnenkort zou ik eens willen proberen of rolschaatsen gemakkelijk te leren is en of dat iets is wat ik plezant vind.

zaterdag 7 juli 1951

Als het heel warm is, geeft de kelder geen voldoening om het bier koel te houden. Een ijskast hebben we niet.

Ik word dan met de fiets, een jutezak en een touw naar de ijsfabriek in de Ossenstraat gestuurd om een blok ijs te kopen. Als er niemand is om me te helpen, sta ik vreselijk te sukkelen om dat grote, koude blok op mijn fiets vast te binden. Gelukkig word ik vandaag geholpen.

Rijden met een blok ijs op de bagagedrager gaat natuurlijk niet en op de terugweg moet ik mijn fiets voortduwen. Langs de Kasteellaan, door de Twee Bruggenstraat, de Lange Violettestraat en de Sint-Lievenspoortstraat. Bijna niet te geloven, maar dat blok ijs is nog nooit uit de zak gegleden en op straat gevallen.

Ik zie het nochtans zo voor mijn ogen gebeuren: terwijl ik de straat oversteek, valt het blok op de grond... net op dat moment komt er een tram of een auto aan. ik sta daar met mijn fiets in de hand... het blok is in brokken uit elkaar gevallen... wat moet ik doen?... om te beginnen wenen en vloeken van machteloosheid en koleire tegelijk.

Thuis heeft moeder al een waskuip klaargezet... met een hamer wordt het ijs in kleine stukken geslagen... en samen met de flesjes gaat alles in de kuip, die onder de toonbank wordt geplaatst.

Jammer dat het ijs zo vlug smelt. Zelfs met een dweil er overheen blijft er na enkele uren niets meer van over. Koud water.

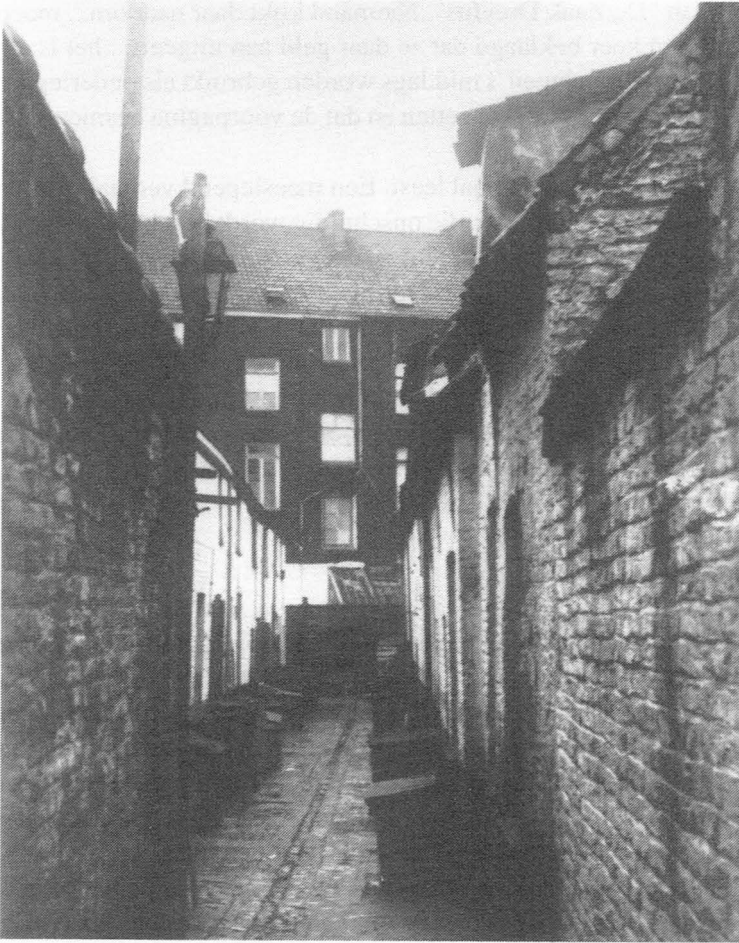
vrijdag 20 juli 1951

In een van de beluiken van de straat is er een meisje, een heel jong meisje van nog geen zestien jaar, dat moet trouwen met een jongen die maar een jaar ouder is dan zij. Ik ken hem niet, maar naar het schijnt is het een gemene en brutale kerel uit een groot gezin dat in Ledeberg woont. Ze hebben geen woonst en ze bezitten geen van beiden geld of meubelen. Iedereen vraagt zich af waar ze gaan intrekken en hoe ze de eindjes aan elkaar zullen knopen.

Zegt een vrouw: "Het zijn twee grote sukkelaars en dommeriken. In plaats van zich een kleine te laten maken, had ze beter nog enkele jaren met haar pop gespeeld. Bij mij is dat geen waar geweest. Ik heb tegen mijn man altijd gezegd: "Eerst een kot en dan een varken."

Toen ik dat hoorde, vroeg ik me af waar die vrouw bij haar thuis een varken kweekte... en ik heb pas begrepen wat ze bedoelde toen ik het aan moeder had verteld. Ze begon te lachen en heeft me uitgelegd dat die vrouw wou zeggen, dat ze eerst een huis wou en dan pas kinderen wou krijgen.

Waarom heeft die vrouw dan niet duidelijk gezegd: eerst een woonst en dan kinderen. Wat heeft dat varken daarmee te maken!

Het beluik naast de bakkerij Stevens in de St.-Lievenspoortstraat 102.

woensdag 25 juli 1951

Vanmorgen vroeg is cinema Movy op de hoek van de Ottergemsesteenweg en de Zwijnaardsesteenweg volledig uitgebrand.

De Movy ligt buiten mijn gewone route, maar ik ben er op een zondagnamiddag toch al eens geweest.

Nu zijn er nog maar 35 bioscopen in Gent.

zaterdag 1 september 1951

Moeder heeft in een onbezonnen ogenblik eens tegen een klant die allerlei weekbladen verkoopt gezegd dat het goed was... en sinds een paar maanden komt hier iedere week een man langs die haar twee afleveringen verkoopt van

het feuilleton "De Zaak Dreyfus". Niemand kijkt daar naar om... moeder heeft het zich al tien keer beklagd dat ze daar geld aan uitgeeft... het is al gebeurd dat de nieuwe afleveringen 's middags worden gebruikt als onderlegger om een kasserol of een pan op tafel te zetten en dat de voorpagina besmeurd is met een brede cirkel vet.

Ik ben de enige die ze helemaal leest. Een meeslepend verhaal over een ongelukkig man, een joods officier, die onschuldig wordt beschuldigd, veroordeeld, gedegradeerd en verbannen. Ik snij ze zo voorzichtig mogelijk open met het aardappelmesje en bewaar de afleveringen in een Solo-doo, die in de kelder staat. Er ontbreken wel vier afleveringen, die ik niet heb kunnen redden omdat ze 's middags al besmeurd en gescheurd in de vuilnisbak lagen. Ik heb al eens voorgesteld om ze te laten inbinden tot een mooi boek, maar moeder zegt dat het te veel geld kost en de moeite niet loont. Maar een kartonnen doos kun je toch niet in een bibliotheek zetten!

vrijdag 12 oktober 1951

Jean van de sigarettenwinkel in nummer 98 is op een verrassende en zeer rare manier aan zijn einde gekomen.

Enige tijd geleden is zijn vrouw in het ziekenhuis opgenomen. Omdat Jean dacht dat ze de zware operatie niet zou overleven, dat ze daar bij manier van spreken met haar doodskist in haar armen lag, is hij op de Brusselsesteenweg alvast een echte doodskist gaan bestellen. Toen de kist werd thuisbezorgd, heeft hij ze in de woonkamer naast het dressoir laten plaatsen.

Zonder dat ze hem had verwittigd, is zijn vrouw een paar dagen geleden uit het ziekenhuis naar huis teruggekeerd... en toen hij haar opeens gezond en wel en met haar hoed op het hoofd en handtas in de hand voor zich zag staan, is Jean daar zo van geschrokken dat hij iets gekregen heeft en overleden is.

Hij is gisteren, in de doodskist die in de woonkamer stond, begraven.

zaterdag 20 oktober 1951

Tegen verkoudheden en benauwdheden in de borst heeft moeder, maar ook andere vrouwen kennen dat, een oud maar afdoend middel: een bruin papier wordt op de plaat van de stoof opgewarmd, daarna laat ze er een vetkaars op druppelen en strooit ze er muskaatnoot op, waarna het warme papier op de borst wordt gelegd. Er zijn heel wat mensen die gelijkaardige vette papieren aan het stuur van hun fiets vastmaken om in de winter hun handen tegen de kou te beschermen.

Maar moeder kent nog een andere manier en dat middeltje is ze nu aan het

klaarmaken: een rammenas schillen... in een diep bord in fijne plakjes snijden... royaal bestrooien met bruine suiker... afdekken en minstens een nacht laten trekken. Het sap is niet echt een lekkernij, maar het helpt. Ik eet liever rauwe rammenas waarop een beetje zout is gestrooid.

zondag 23 december 1951

Vanmiddag heb ik in de Century een mooie film gezien, "De dief van Tanger". Tony Curtis en Piper Laurie waren de held en de heldin. Behalve die filmactrice heb ik nog nooit gehoord van een vrouw die Pieper heet. En nog vreemder: ik heb eens gelezen dat ze graag bloemen eet, bij voorkeur bloemen uit Honolulu. Is het al zeer eigenaardig van bloemen i.p.v. boterhammen te eten, als je Pieper heet kun je je moeilijk tevredenstellen met paardebloemen uit de wei. Zou dat mens wel helemaal normaal zijn? Maar Tony Curtis, dat is een straffe gast. Ik heb eens horen vertellen dat alle meisjes verliefd op hem zijn. Eerst was ik van plan om naar "Alice in Wonderland" in de Capitele te gaan, maar daar stond tot op straat zoveel volk aan te schuiven, dat ik het Wilsonplein ben overgestoken om naar de Century te gaan. Ik heb het me niet beklagd.

woensdag 26 december 1951

Het werk van vader heeft vorige week zaterdag een sinterklaasfeest georganiseerd in de schouwburg Minard. Ik heb twee mooie geschenken gekregen: een doos met een trein met veer en het woordenboek Nederlands-Frans en Frans-Nederlands van Vercoullie.

Het woordenboek zal ik na de kerstvakantie eens meenemen naar school om het te tonen aan de meester. Het mooiste en dikste boek dat ik ooit in handen heb gehad en dat ik mijn bezit mag noemen. In het uitstalraam van een boekwinkel in de Lange Violettestraat heb ik het ook zien staan: het kost 150 F. Een woordenboek is natuurlijk geen leesboek... en ik ken nog zo goed als geen enkel woord Frans. Een boek dat me later goed van pas zal komen, wordt me hier van alle kanten gezegd.

Het treintje met veer stelt niet veel voor, zegt Marcel: een locomotief, een tender, twee wagons en enkele gebogen spoorstaven... daar kun je inderdaad niet veel mee aanvangen.

Hij geeft me geld en ik moet per fiets naar de Grand Bazar om een kruispunt en een aantal rechte spoorstaven te kopen. Hij wil op de grond in de keuken een grote acht vormen. Als ik terugkom, blijken er nog zowel rechte als gebogen staven te kort te zijn om die acht volledig te maken. Terug naar de Grand Bazar. Nog staven te kort... nog eens terug... en nog eens.

Vier keer ben ik vanmiddag naar de Grand Bazar moeten rijden... maar uiteindelijk kon de grote acht volledig worden gevormd. Bovendien heeft hij me ook geld gegeven om nog een tweede trein en een aantal wagons te kopen. Eén treintje op zo'n groot net... dat loont de moeite niet.

Toen alles klaar was, hebben we de treinen nog een paar keren laten rondrijden... en Diane moeten weggagen die in de weg kwam lopen... maar toen had Marcel er geen zin meer in en was hij moe van uren op zijn knieën te zitten... en bovendien was het etenstijd en zei moeder dat ik alles moest opruimen.

Een gelukkiger namiddag heb ik nog maar zelden meegemaakt.

En aan die gelukkige dagen komt voorlopig nog geen einde. Valère, die iedere woensdag met Peet naar de vismarkt rijdt, is vanmorgen langs geweest en hij heeft beloofd dat hij me morgen of overmorgen zal komen halen en dat ik dan tot nieuwjaarsdag in Belzele mag blijven.

Daniël VAN RYSSEL
(t vervolgt)
